

Radical

Christopher Zalla

Eugenio Derbez, Daniel Haddad, Jennifer Trejo

Mèxic, 2023

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi60504976>

En la nostra revista sempre hem intentat estar al dia de les pel·lícules que puguin aportar elements de reflexió i innovació per a les pràctiques educatives segons els contextos on s'han de desenvolupar. En aquesta ocasió tenim la fortuna d'haver pogut accedir a una pel·lícula produïda a Mèxic i, a més, basada en una història real.

Radical és l'experiència educativa d'un professor que s'incorpora a un centre escolar situat en un espai molt perifèric, prop de la frontera, i titllat com a institució educativa de càstig, per la procedència marginal de tot l'alumnat que hi accedeix. Però també és l'experiència de creixement i evolució personal de la trentena d'alumnes que van a parar a la seva classe. Quan es mira aquest film, es pot tenir la temptació de pensar en la *Rebel·lió a les aules* o *El club dels poetes morts*, dels enyorats Sidney Poitier i Robin Williams, però Radical te una entitat pròpia i carregada de la intensitat narrativa i emocional que li dona un pes específic que mereix un reconeixement explícit per a ella sola.

El professor-tutor de l'aula central de la pel·lícula trenca totes les expectatives de l'alumnat sobre el valor de la disciplina, l'organització funcional del tractament de les matèries, la reorganització del mobiliari interior de l'aula, la no dependència dels horaris ni els timbres que marquen el funcionament previst pel centre i va donant a cadascun dels seus i seves alumnes la notorietat per la que poden aprendre a descobrir dintre d'ells mateixos, sense cap por a les incapacitats, errors ni dificultats que puguin témer davant de cada nou aprenentatge.

L'esperit didàctic que el guia li fa eliminar les estructures clàssiques de l'obediència a l'autoritat, l'estructura vertical de l'ensenyament clàssic i no cedeix en la promoció individual de totes les capacitats intrínseques de cada alumne en el seu funcionament diari.

És destacable veure'ls submergir-se a la biblioteca, buscant llibres, idees, sabers i, sobretot, descobrint-se dins de cada una/a aquell potencial que desconeixen posseir.

Totes aquestes innovacions pateixen el previsible enfrontament amb el director del centre, gens procliu als canvis que el professor, el senyor Juárez, està introduint a la dinàmica escolar. El director és, com a contrapunt al que es viu a l'aula, el representant de la involució i la consciència d'un sistema tradicional de portar a terme les activitats d'ensenyament. Adverteix al mestre, inicialment, que corre el risc de *sacsejar el vesper*, volent dir que les seves estratègies poden tenir conseqüències molt perilloses per a tot el

col·lectiu, tot i que aquesta actitud també evoluciona en la dinàmica argumental del relat.

El mestre es manté ferm en transmetre a l'alumnat que han de buscar dintre d'ells el que realment volen aprendre, volen ser. No tenen cap importància les qualificacions perquè cada persona ha de perdre la por a equivocar-se, a no témer els seus propis errors, sinó a buscar-los per poder esmenar allò que els fa cometre.

L'alumnat de la seva classe s'atreveix a investigar, a imaginar-se estudiant carreres superiors, encara que socialment no siguin coherents amb l'entorn de marginalitat i violència que viuen a la seva barriada. Igualment i per aquest motiu, la visualització de la pel·lícula ens oferís unes imatges molt metafòriques en les que l'escola es troba a tocar d'un abocador d'escombraries i, molt sovint, es veu el contrast dels grans ideals que el mestre convida a sorgir en l'alumnat i la presència de les pitjors deixalles de la seva pròpia societat.

L'escola José Urbina és el refugi de tots els infants que hi accedeixen i obre els ulls a un coneixement que mai no podrien adquirir només atenent a les precàries condicions de la seva vida quotidiana. Els protagonistes, la trentena de preadolescents que experimenten aquestes vivències (amb un destacable valor interpretatiu), descobreixen el saber, el valor de l'aprenentatge en llibertat, la realitat que es pot amagar darrera la seva imaginació i no es giren d'esquena a la identificació de les injustícies, la valentia que comporta atrevir-se a un canvi de mentalitat i al coneixement indissimulat tant de la pobresa, com de la maternitat i el desafiament, sempre necessari, per poder introduir canvis convenients i efectius en la complexa convivència en la seva societat.

Naturalment, Radical és un drama que deixa l'espectador amb un conjunt d'idees enfrontades i obliga a revisar molts criteris que, segons les èpoques, s'han considerat vàlids, però que sempre han d'estar sotmesos a la revisió i, si convé, a la renovació total. Segurament no tot succeeix ni es resol com l'espectador voldria, però és un embrió que pot remoure moltes consciències i maneres de procedir que sempre haurien de ser revisades.

Jaume Forn i Rambla